

Dat belediging strafbaar is gesteld, is geen goede zaak

Door [Bart Collard](#) - 8 mei 2024

Geplaatst in [Belediging](#) - [Laster](#) - [Smaad](#)

Nazi! Fascist! Racist! Het zijn beschuldigingen die menig opiniemaker, journalist en politicus het afgelopen jaar naar de oren geslingerd heeft gekregen; of ja, meestal naar het scherm. In veruit de meeste gevallen zijn die beschuldigingen ongefundeerd en in nog meer gevallen zijn ze onterecht. Iemand uitmaken voor nazi; veel erger lijkt onmogelijk.

Belediging

In Nederland zouden zulke uitingen strafbaar kunnen zijn, in de vorm van belediging, smaad of laster. Belediging is in Nederland strafbaar gesteld in artikel 266 van het Wetboek van Strafrecht. Daarin staat dat de belediging opzettelijk moet hebben plaatsgevonden en in elke vorm kan worden gedaan: mondeling, schriftelijk of via een afbeelding. Het artikel noemt expliciet dat de belediging kan plaatsvinden door feitelijkheden te uiten. Met andere woorden: sommige waarheden mogen niet worden uitgesproken.

Omdat de wetgever enige terughoudendheid wil bij het toepassen van deze strafbaarstelling is toegevoegd dat 'gedragingen die ertoe strekken een oordeel te geven over de behartiging van openbare belangen, en die er niet op zijn gericht ook in ander opzicht of zwaarder te grieven dan uit die strekking voortvloeit' niet onder dit artikel vallen. De vraag is echter wanneer een openbaar belang wordt behartigd. Zij die voortdurend anderen voor nazi uitmaken zullen zeggen dat ze Nederland daarmee een dienst bewijzen. Zij wijzen immers de slechteriken aan.

Dat belediging strafbaar is gesteld, is geen goede zaak

Smaad en laster zijn specifieke vormen van belediging. Smaad is strafbaar gesteld in artikel 261 van het Wetboek van Strafrecht en er is sprake van als u 'opzettelijk iemands eer of goede naam aanrandt, door telastlegging van een bepaald feit, met het kennelijke doel om daaraan ruchtbaarheid te geven'. Dat zou het geval kunnen zijn als u iemand ongefundeerd een nazi noemt.

Ook dit artikel biedt een soortgelijke clause die strafbaarheid uitsluit: wanneer u 'te goeder trouw heeft kunnen aannemen dat het te last gelegde waar was en dat het algemeen belang de telastlegging eiste'. Noemenswaardig is dat sommige uitspraken die waar zijn dus wel strafbaar kunnen zijn als smaad. Wederom kunt u beweren dat u het kwaad moet aanwijzen in het algemeen belang, maar hier wordt vereist dat u een inspanning heeft verricht om te bepalen of de persoon een nazi is. Die inspanning lijkt vaak te ontbreken bij toetsenbordriders, dus wellicht valt zo'n beschuldiging onder smaad.

Van laster is blijkens artikel 262 van het Wetboek van Strafrecht sprake als u smaad pleegt, wetende dat uw beschuldiging niet klopt, oftewel: als u weet dat deze persoon geen nazi is.

Jurisprudentie

Er hebben de afgelopen jaren enkele veroordelingen plaatsgevonden in zulke situaties. Zo veroordeelde de Rechtbank Oost-Brabant iemand in 2016 voor belediging omdat hij/zij een ander een 'nazi' had genoemd (ECLI:NL:RBOBR:2016:3083). In 2014 veroordeelde de Rechtbank Noord-Nederland iemand voor belediging in verband met het stellen dat het gedrag van een ander 'meer op dat van een met de Nazi's collaborerende verrader' leek dan op dat van een held (ECLI:NL:RBNNE:2014:1064). In veel zaken waarin iemand een nazi wordt genoemd wordt echter weinig gemotiveerd waarom de uiting tot een veroordeling of vrijspraak leidt.

Gevolg van beschuldigingen

Net zoals ik bent u als twitteraar of auteur wellicht wel eens uitgemaakt voor nazi, racist of fascist. Zulke beschuldigingen zijn uiteraard niet fijn. Sterker nog, ik zou durven te stellen dat ik het erger vind om iemand ongefundeerd een nazi te noemen dan om over een man van kleur te spreken als 'neger'. Dat laatste wordt opgevat als iemand denigrerend aanspreken omwille van een onveranderlijk uiterlijk kenmerk: diens huidskleur. Dat wordt door velen als zeer ernstig beschouwd gelet op het koloniale verleden van Nederland. Iemand een nazi noemen betekent echter iemand beschuldigen van het goedkeuren van de moord op zes miljoen Joden, van het zijn van een monster. Daar moet niet lichtzinnig mee om worden gegaan.

Het lijkt me ook geen goede zaak als het te pas en te onpas labelen van mensen als nazi of racist leidt tot normalisering van die beschuldiging. Dat is vervelend voor de mensen die onterecht worden beschuldigd en hun omgeving. Maar het maakt ook dat die termen hun werkelijke waarde deels verliezen. Als niet-nazi's steeds nazi worden genoemd, dan verandert de beeldvorming van hoe kwaadaardig de nazi's waren.

Dat belediging strafbaar is gesteld, is geen goede zaak

Geen vervolging

Toch moet ook de vraag worden gesteld of zo'n ongefundeerde beschuldiging van racisme, fascisme of nazisme wel tot een strafrechtelijke veroordeling moet leiden. Oftewel of de politie, het OM en rechters zich met zulke beledigende of smadelijke uitingen moeten bemoeien. Ik neig te stellen dat burgers dit onderling moeten oplossen en dat dit geen aangelegenheid voor het strafrecht is.

Praktisch gezien kosten zulke strafzaken veel toch al schaarse capaciteit in de strafrechtelijke keten. Ook is het lastig om te bepalen waar de grens ligt met wanneer iets wel onder de vrijheid van meningsuiting valt. Nu is dat wel vaker het geval, maar hier lijkt de grens tussen een veroordeling en het gebruik maken van uw grondrecht een groot grijs gebied te bevatten. Eens te meer omdat de waarheid in sommige gevallen niet geuit mag worden. En hoe wordt bepaald wanneer een uiting het algemeen belang dient?

De kerngedachte van het liberalisme is dat u alles mag doen zolang u anderen niet schaadt. Bij belediging is die schade moeilijk te bepalen. Wat als iemand heel lange tenen heeft? Mag u dan niets over diegene zeggen? Bij smaad en laster is dit probleem soortgelijk, maar het effect van de uiting doet in potentie meer schade. Als uw burens valse flyers van u en twee jongetjes fabriceren om andere buurtgenoten te waarschuwen terwijl u geen pedofiel bent, kunnen de gevolgen groot zijn. Als de uiting tot geweld leidt moet dat geweld strafrechtelijk worden aangepakt. En als die uiting een oproep tot dat geweld was, dan geldt dat ook voor die uiting.

Verdiep je eens in de Holocaust

Het debat over smaad en laster lijkt nog niet gevoerd te zijn, maar dat belediging strafbaar is gesteld is geen goede zaak. Burgers zouden elkaar moeten aanspreken op zulke beschuldigingen. Net zoals racisme is iemand onterecht van racisme beschuldigen iets walgelijks. Daarnaast zou het goed zijn als toetsenbordriders zich zouden verdiepen in de Holocaust. Dan zouden ze weten waar het nazisme echt voor staat.

*Van **Bart Collard** verscheen in 2023 'Het recht op desinformatie'. Het boek is overal te koop en te bestellen, zoals ook in de winkel van Wynia's Week. Kijk [HIER](#). De donateurs maken **Wynia's Week** mogelijk. Doet u mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!*